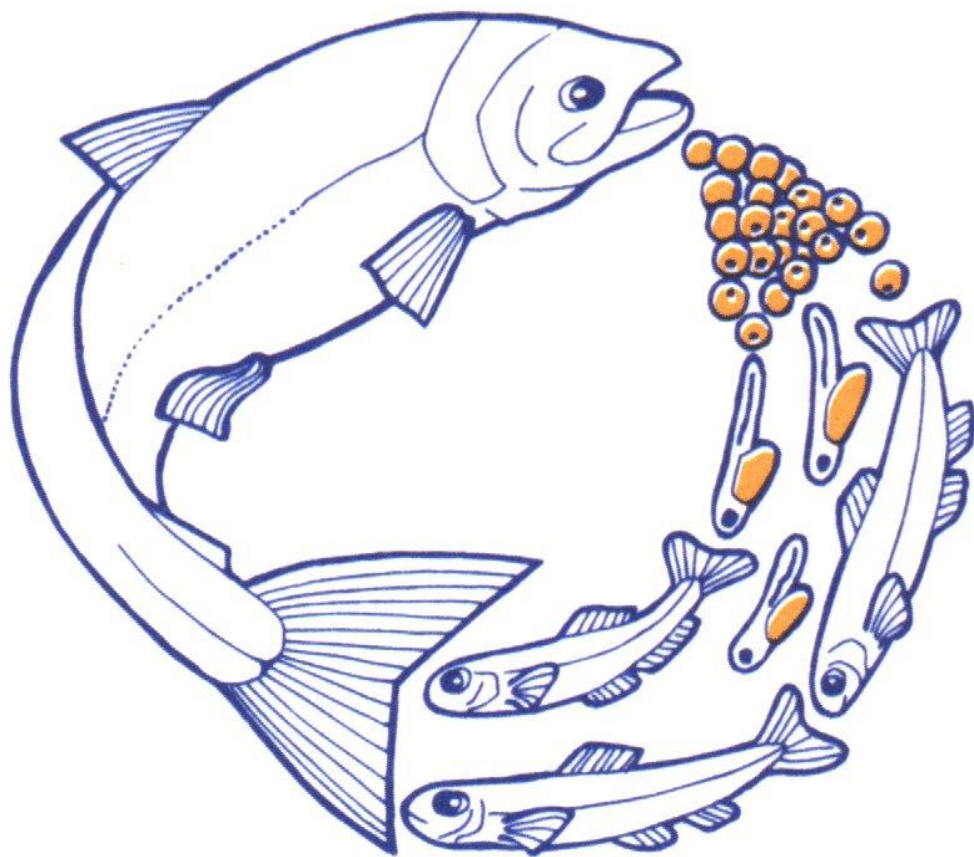

DCV

Danmarks Center for Vildlaks

Aktivitetsrapport
2019

Danmarks Center for Vildlaks
Aktivitetsrapport
2019

Forord

Denne aktivitetsrapport er ment som information om Danmarks Center for Vildlaks (DCV) forskellige aktiviteter, samt som afrapportering til myndighederne i forbindelse med tilladelser opnået i 2019 eller tidligere. Den beskriver mængden af laks og ørreder, der er sat ud, udsætningsvandløbene, indfangning og afstrygning af moderfisk samt beholdningen af fisk til udsætning. Desuden er der en kort beskrivelse af de øvrige aktiviteter som DCV har beskæftiget sig med i 2019. Yderligere information kan fås ved at rette henvendelse til Danmarks Center for Vildlaks via e-post: dcv@vildlaks.dk eller telefon: 86 44 72 98. Generelle informationer om DCV kan ses på vores hjemmeside vildlaks.dk

Danmarks Center for Vildlaks består af to afdelinger: DCV-Randers og DCV-Skjern. Hos DCV-Randers produceres lakseungfisk til udsætning i Gudenåen og til diverse tyske vandløb. Derudover produceres der aborre-sættefisk til videre opdræt. Hos DCV-Skjern produceres lakse- og ørredungfisk til udsætning i Skjern Å systemet samt lakseungfisk til de øvrige vestvendte jyske laksevandløb.

Udover produktion af udsætningsfisk deltager DCV også i forskellige fiskeribiologiske undersøgelser, samt forsøgsopdræt hovedsageligt i samarbejde med DTU-Aqua. Desuden bidrager DCV aktivt med rådgivning omkring udsætningsplaner. I perioden 2016-2020 udfører DCV sammen med DTU-Aqua et stort 4-årigt forskningsprojekt – Den Store Lakseundersøgelse. Information herom kan findes på projektets hjemmeside danmarksvildlaks.dk.

DCV udfører også konsulentopgaver på sø- og vandløbsområdet, eks. projektering af vandløbsrestaurering, effektundersøgelser, bestandsundersøgelser m.m.

Tak til sponsorer og bidragsydere, foruden DCV ikke ville være i stand til at ophjælpe og sikre den danske laksebestand.

Indholdsfortegnelse

1. Udsætninger.....	3
1.1 Udsætninger i danske vandløb	3
1.2 Eksport til Tyskland	5
2. Fangst af laks og ørred.....	5
2.1 Gudenåen – indfangning af laksemoderfisk	5
2.2 Gudenåen – lystfiskerfangster	7
2.3 Skjern Å – lystfiskerfangster	7
2.4 Varde Å – lystfiskerfangster.....	7
2.5 Ribe Å – lystfiskerfangster.....	7
3. Indlægning og afstrygning af laksemoderfisk	8
3.1 Indlægning og afstrygning – Gudenåen	8
3.2 Indlægning og afstrygning – Skjern Å, Varde Å og Ribe Å.....	8
3.4 Afstrygning af genbank.....	11
4. Beholdning af fisk.....	12
4.1 DCV-Randers	12
4.2 DCV-Skjern.....	12
5. Øvrige aktiviteter	13
5.1 Vandløbsrådgivning	13
5.2 Aktiviteter i Tyskland.....	13
5.3 Mærkningsundersøgelser.....	13
5.4 Opdræt af aborrer	14
5.5 Den Store Lakseundersøgelse	14
5.6 Laksens Hus	14
6. Personale.....	15

1. Udsætninger

1.1 Udsætninger i danske vandløb

Der blev i 2019 udsat 150.690 1-års laksesmolt i Gudenåen nedstrøms Tangeværket. Udover 1-års smoltene, blev der udsat 34.450 stk. 1-års ikke smoltificerede ungfisk og 68.490 stk. ½-års laks. Den samlede lakseudsætning i Gudenåen var på 253.630 stk. Med undtagelse af 40.700 stk. ½-års laks produceret hos DCV-Skjern, blev udsætningslaksene til Gudenåen produceret hos DCV-Randers. Se tabel 1.

Tabel 1. Udsætninger af laks i danske vandløb 2019. F = fedtfinnen afklippet.

Afd.	Type	Vandløb	Mærket	Antal
Randers	1-års smolt	Gudenå	Nej	150.690
Randers	1-års ungfisk	Gudenå	Nej	34.450
Randers	½-års ungfisk	Gudenå	Nej	27.790
Skjern	½-års ungfisk	Gudenå	Nej	40.700
Skjern	1-års ungfisk	Skjern Å + tilløb	F	68.000
Skjern	½-års ungfisk	Skjern Å + tilløb	F	95.000
Skjern	1-års ungfisk	Varde Å	F	16.000
Skjern	½-års ungfisk	Varde Å	F	54.000
Skjern	1-års ungfisk	Ribe Å	F	20.000
Skjern	½-års ungfisk	Ribe Å	F	30.000
Skjern	½-års ungfisk	Sneum Å	Nej	35.000
Skjern	½-års ungfisk	Kongeå	Nej	30.000
Skjern	½-års ungfisk	Brede Å	Nej	15.000
Skjern	½-års ungfisk	Vidå	Nej	25.000
Skjern	1-års ungfisk	Vidå	Nej	19.700

Fra DCV-Skjern blev der i alt leveret 164.400 stk. 1-års ungfisk og 284.000 stk. ½-års ungfisk til Skjern Å, Varde Å, Ribe Å, Sneum Å, Kongeåen, Brede Å, Vidå og Gudenå. Fordelingen til de forskellige vandløb ses i tabel 1. Udsætningslaksene til Skjern Å, Varde Å og Ribe Å blev mærket med et finneklipek (fedtfinnen) for senere at kunne skelne vilde laks fra udsatte laks.

Det begrænsede antal ørreder DCV producerer på anlægget ved Skjern, blev udsat som 1-års i Skjern Å og mindre vandløb med udløb til Ringkøbing Fjord, i alt 9.200 stk. Se tabel 2.

Tabel 2. ørredudsætninger fra DCV-Skjern 2019.

Type	Vandløb	Antal
1-års	Skjern Å	1.200
½-års	Skjern Å	3.000
½-års	Hover-Venner å m.fl.	5.000

1.2 Eksport til Tyskland

Leveringer af lakseæg, -yngel og -ungfisk fra DCV til udsætninger i tyske vandløb i 2019, er vist i tabel 3.

Tabel 3. Antal lakseungfisk og -æg leveret til udsætning eller videreopdræt i Tyskland i 2019. Lagan er laks hvis genetik stammer fra den vestsvenske elv med samme navn. Dansk er laks af dansk afstamning produceret på overskudsmateriale fra Gudenåen og Skjern Å.

Type	Stamme	Antal	Vandsystem
Øjenæg	Lagan	315.000	Elben
Øjenæg	Dansk	5.000	Ems
1-års smolt	Dansk	10.700	Elben
1-års smolt	Lagan	10.500	Elben
1-års smolt	Dansk	18.200	Ems
1-års ungfisk	Lagan	10.000	Elben
1-års ungfisk	Dansk	2.300	Ems
½-års	Dansk	33.000	Weser
½-års	Lagan	16.400	Elben
½-års	Dansk	20.000	Elben
Grønæg	Dansk	20.000	Elben

Der blev i alt eksporteret 20.000 stk. grønæg, 315.000 stk. øjenæg, 69.400 stk. ½-års laks, 12.300 stk. 1-års ungfisk og 39.400 stk. 1-års smolt til tyske vandløb i 2019.

2. Fangst af laks og ørred

2.1 Gudenåen – indfangning af laksemoderfisk

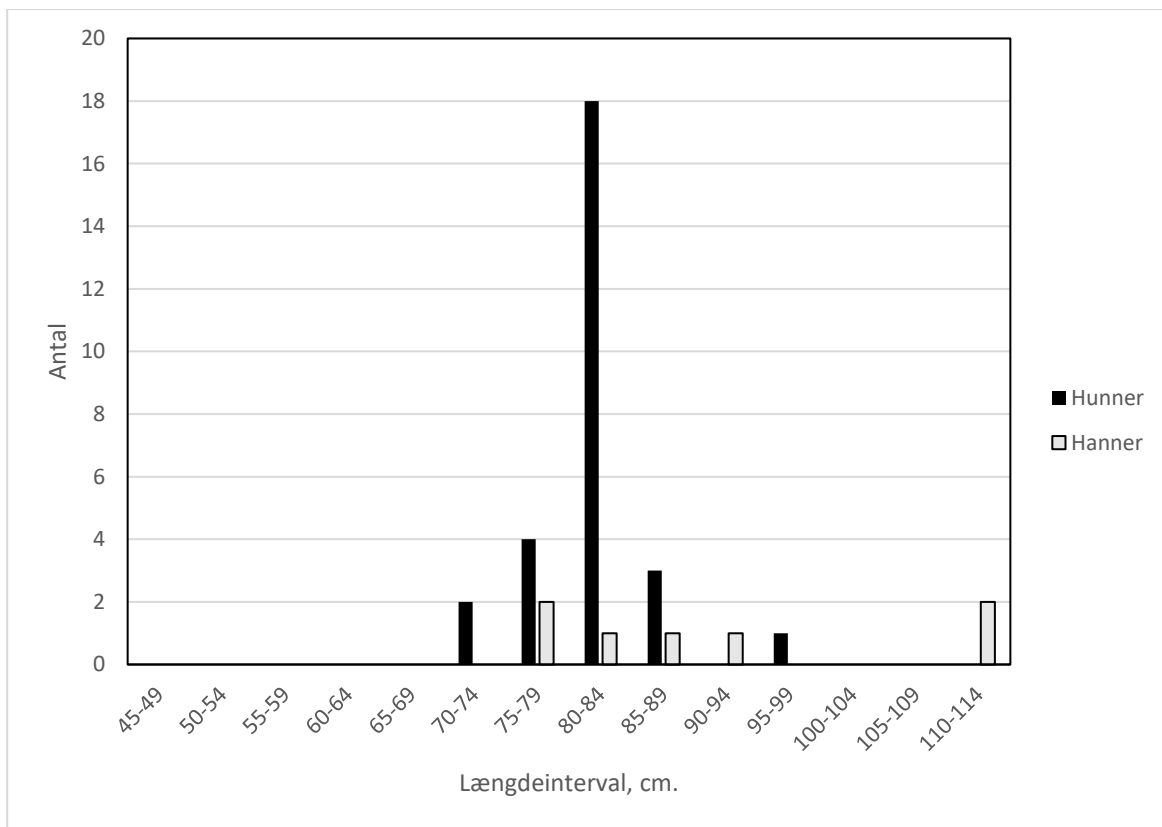
Som i de tidligere år, foregik elfiskeriet efter laksemoderfisk i samarbejde med Bjerringbro og Omegns Sportsfiskerforening, Langå Sportsfiskerforening, Randers Sportsfiskerklub og Gudenåens Ørredfond. Elfiskeriet fandt sted den 26. november mellem Bjerringbro og Brandstrup Bæk v. Ulstrup Pga.

ombygninger hos DCV Randers blev laksene fragtet til DCV Skjern for senere afstrygning. Af samme årsag blev der kun elfisket én gang i Gudenåen. Fangsterne er vist i tabel 4.

Tabel 4. Samlet fangst ved elfiskeri i Gudenåen i 2019. Vandstanden ved Bjerringbro er angivet i meter over dansk normal nul efter data på hydrometri.dk. Laks: Tallet i parentes angiver antal laks, der blev genudsat.

Dato	Strækning	Vandtemp., °C	Vandstand, m	Laks	Havørreder obs.
26. nov.	Bjerringbro – Brandstrup Bæk	6,8	4,05	33 (1)	2

Der blev i alt fanget 34 laks fordelt på 7 hanner og 27 hunner og observeret 2 havørreder. En laksehun blev genudsat. Længdefordelingen af de hjembragte laks er vist på figur 1.

Figur 1. Længdefordeling hos laks fanget ved elfiskeri i Gudenåen i 2019.

2.2 Gudenåen – lystfiskerfangster

Hjemmesiden gudenaasammenslutningen.dk viser alle registrerede laksefangster fra Gudenåen. Det samlede antal laksefangster i Gudenåen i 2019 var på 886 laks. Det er 13 % færre laksefangster i forhold til 2018, hvor der blev indberettet 1.013 laks.

2.3 Skjern Å – lystfiskerfangster

Lystfiskere ved Skjern Å har pligt til at rapportere om fangster af laks og havørreder til Skjern Å Sammenslutningen. I 2019 blev der i sammenslutningen registreret 1.717 laksefangster, hvoraf 1.388 blev genudsat, samt 387 havørredfangster (315 genudsat). Det er 1,8 % færre laks end i 2018, hvor 1.748 laks blev indberettet.

2.4 Varde Å – lystfiskerfangster

Lystfiskere ved Varde Å fangede i 2019 i alt 1.073 laks, hvoraf 839 blev genudsat (<https://varde-sportsfiskerforening.dk/fangststatistik/>).

2.5 Ribe Å – lystfiskerfangster

Lystfiskere ved Ribe Å fangede i 2019 i alt 1.063 laks, hvoraf 898 blev genudsat (Preben Nielsen, pers kom.).

3. Indlægning og afstrygning af laksemoderfisk

3.1 Indlægning og afstrygning – Gudenåen

I efteråret 2019 blev der hjembragt 33 laks fra Gudenåen fanget vha. elfiskeri. Antal hanner og hunner samt udbyttet af æg er vist i tabel 5.

Tabel 5. Laks fra Gudenåen 2019. Døde betegner de laks, der omkom før afstrygningstidspunktet. Benyttede betegner det antal laks, der er afstrøget for kønsprodukter.

	Indlagt	Døde	Genudsat	Benyttede	Ægvolumen, l
Hunner	26	14	0	12	13,3
Hanner	7	4	0	3	-
I alt	33	18	0	15	

Af de 33 indlagte laks døde 18 (55 %) før afstrygningstidspunktet. Det er usædvanligt mange, og skyldes sandsynligvis, at vi ikke var i stand til at køle tilstrækkeligt på det anlæg, som fiskene blev opbevaret i fra indlægning til afstrygning. Det forholdsvis varme vand (8-10 °C) var medvirkende til alvorlige udbrud af svamp, der forårsagede høj dødelighed. Til sammenligning mistede vi kun 7 % af de indlagte laks fra Gudenåen i 2018. Der blev indlagt 13,3 liter æg til klækning (12 hunner repræsenteret).

3.2 Indlægning og afstrygning – Skjern Å, Varde Å og Ribe Å

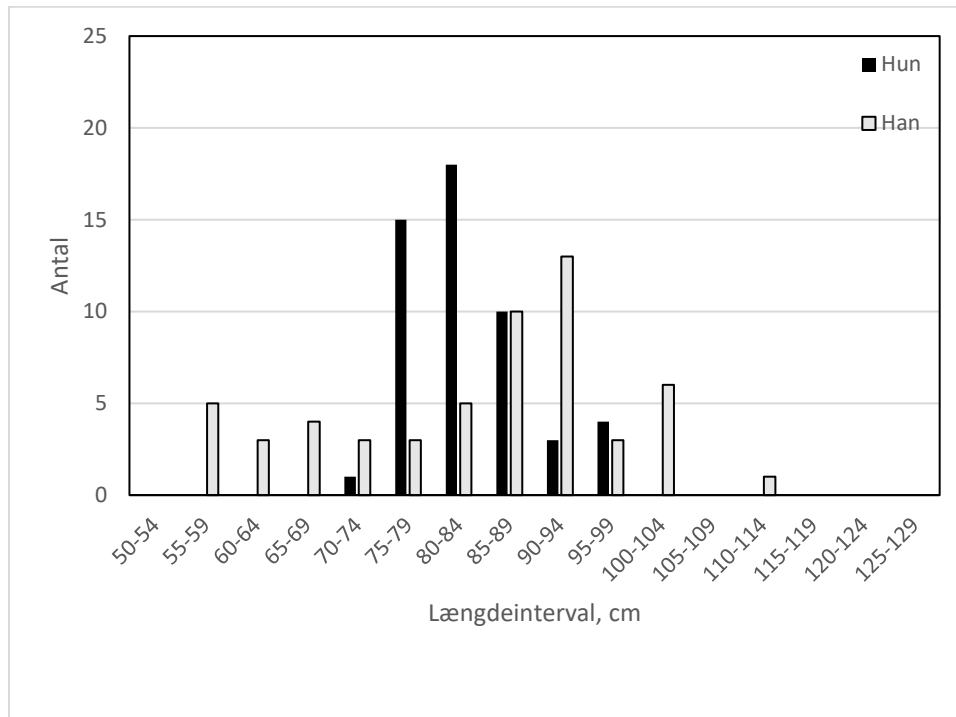
Til DCV-Skjern blev der hjembragt 107 laks fra Skjern Å, fordelt på 51 hunner og 56 hanner.

Fra Varde Å blev der afhentet 97 laks (46 hunner og 51 hanner), og fra Ribe Å 102 laks (52 hunner og 50 hanner) til DCV-Skjern. Længdefordelingerne af laks fra Skjern Å, Varde Å og Ribe Å er vist på figurerne 2, 3 og 4. Afstrøgne fisk og udbyttet af æg er vist i tabel 6.

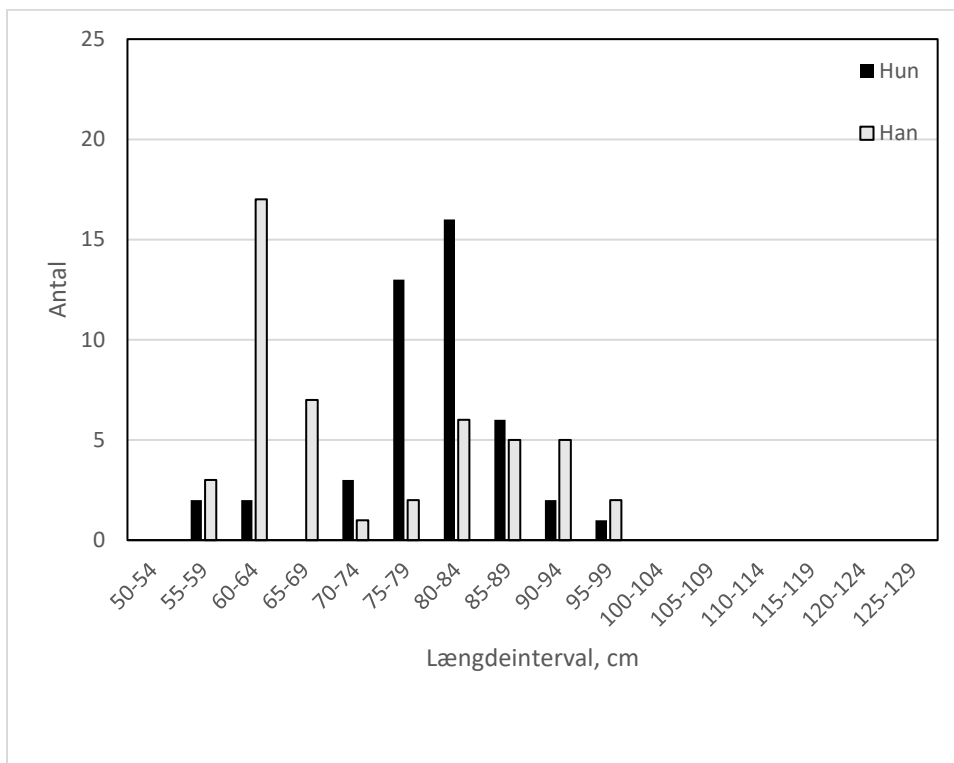
Table 6. Laks indlagt fra Skjern Å, Varde Å og Ribe Å i 2019. Udleget/ej strøget er udlegede fisk samt fisk kasseret af veterinære årsager eller pga. mistanke om undsluppet opdrætslaks.

Vandløb	Hunner				Hanner	
	Afstrøget	Døde/ej strøget	Udleget/ej strøget	Ægvolumen, l	Afstrøget	Døde/ej strøget
Skjern Å	50	1	0	57,8	54	2
Varde Å	45	1	0	41,0	50	1
Ribe Å	51	0	1	55,0	49	1
I alt				149,0		

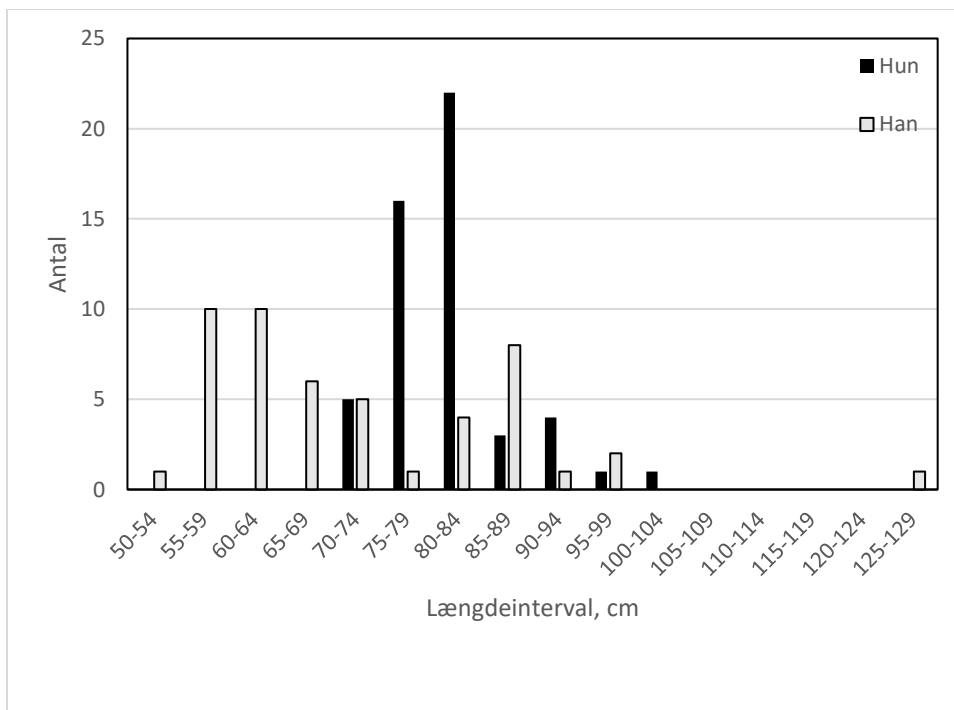
Der blev udtaget vævsprøver fra en delprøve af de afstrøgne hunlaks til veterinære test for anmeldeligt fiske sygdomme. Alle prøverne blev fundet fri herfor.

Figur 2. Længdefordeling af laks fanget ved elfiskeri i Skjern Å 2019.

Figur 3. Længdefordeling af laks fanget ved elfiskeri i Varde Å 2018.

Figur 4. Længdefordeling af laks fanget ved elfiskeri i Ribe Å 2018.

3.4 Afstrygning af genbank

På DCV-Skjern opdrættes en selvsupplerende genbank af laks, hvis genetik oprindelig stammer fra de vestsvenske elve Ätran og Lagan. Æggene fra disse moderfisk opfylder et behov fra tyske samarbejdspartnere, der arbejder med vestsvenske stammer i Elben og Rhinen. Der blev i alt afstrøget 65 liter æg til salg som øjenæg i 2019.

4. Beholdning af fisk

4.1 DCV-Randers

Beholdningen af laks per 31. december 2019 hos DCV-Randers fremgår af tabel 7.

Tabel 7. Beholdning af laks hos DCV-Randers per 31. december 2019.

Stamme	Avlsfisk (genbank)	Ungfisk (til udsætning)
Gudenå	0	149.600
Lagan	0	35.850
I alt	0	185.350

Antallet af ungfisk opfylder efterspørgslen til udsætning.

4.2 DCV-Skjern

Beholdningen af laks og ørreder per 31. december 2019 hos DCV-Skjern fremgår af tabel 9.

Tabel 8. Beholdningen af laks og ørreder hos DCV-Skjern per 31. december 2019.

Stamme	Avlsfisk (genbank)	Ungfisk (til udsætning)
Laks/Skjern Å	0	67.500
Laks/Varde Å	0	28.000
Laks/Ribe Å	0	21.000
Laks/svensk	2.625	0
Ørreder/Skjern Å	0	0
I alt	2.625	116.500

Beholdningen af laks opfylder behovet til udsætningsplanen. Laksegenbanken af svensk afstamning skal anvendes til produktion af øjenæg til Tyskland.

5. Øvrige aktiviteter

5.1 Vandløbsrådgivning

Vandløbsrådgivningen brugte i 2019 mange ressourcer i Den Store Lakseundersøgelse. Herudover blev der udført en del vandløbsopgaver for flere kommuner, primært langs Skjern Å og Gudenåen. I Grindsted Engso fortsatte arbejdet med biomanipulation. Der blev også udført en del fiskeundersøgelser i NOVANA programmet.

5.2 Aktiviteter i Tyskland

DCV har også i 2019 samarbejdet med flere tyske myndigheder og interesseorganisationer omkring ophjælpning af laksebestande i bl.a. Rhinen, Elben, Ems og Weser. Desuden er DCV involveret som konsulent i driften af et opdrætsanlæg, der producerer lakseungfisk til udsætning i vandløb i Nordrhein-Westfalen.

5.3 Mærkningsundersøgelser

Danmark

Som led i en generel plan om mærkning af udsætningsfisk, blev alle laks udsat i Skjern Å, Varde Å og Ribe Å mærket med bortklipning af fedtfinnen (fedtfinneklip).

Tyskland

Til Stepenitz, et tilløb til Elben, blev der mærket 47.000 ½-års laks med fedtfinneklip. Til Nuthe, ligeledes et tilløb til Elben, blev der mærket 20.000 ½-års laks ved bortklipning af venstre bugfinne.

5.4 Opdræt af aborrer

I 2019 blev der i alt leveret 973.000 stk. sættefisk produceret fra 4 gydninger. Produktionen af aborre yngel til videre opdræt med konsum for øje, har vi valgt skal være en særskilt afdeling af DCV. Afdelingen hedder Properch (Professional Perch Production), og har sin egen hjemmeside properch.dk. Her kan du finde mere information om vores arbejde med aborrer.

Tabel 9. Beholdning af aborrer hos DCV-Randers per 31. december 2019.

	Antal
Moderfisk	3.768
Yngel	877.700

5.5 Den Store Lakseundersøgelse

Den Store Lakseundersøgelse er et 4-årigt forskningsprojekt, som DCV udfører i samarbejde med DTU-Aqua i perioden 2016-2020. Formålet med projektet er at tilvejebringe viden, som direkte kan implementeres i forvaltningsplaner med henblik på at styrke de danske laksebestande. Målet er at laksebestandene når et niveau, hvor de er selvreproducerende og kan tåle et kontrolleret og bæredygtigt rekreativt fiskeri. Forskningsprojektet er delt op i 7 arbejdsplaner. 6 af arbejdsplanerne koncentrerer sig om vigtige elementer i laksens livscyklus fra æg til kønsmodne laks. Den 7. arbejdsplan arbejder med at formidle den opnåede viden og skabe indsigt og forståelse for værdierne af en naturlig og selvreproducerende bestand af laks i danske vandløb. Der kan findes mere information i form af tekst, billeder og video på hjemmesiden danmarksvildlaks.dk

5.6 Laksens Hus

Informations- og videnscentret Laksens Hus er et resultat af en vækstpuljebevilling fra Ringkøbing Skjern Kommune og Herning Kommune til Danmarks Center for Vildlaks i 2016. Laksens Hus ved Skjern Å åbnede til fiskesæsonens start den 16. april 2017. Som et informations- og videnscenter servicere Laksens Hus lystfiskere og andre interesserede med bl.a. nyeste viden om fiskeriet og lakse- og ørredbestandenes udvikling, salg af fiskekort mm., guideservice og demonstration af grej. Også i

2019 har aktiviteterne været mange med bl.a. arrangementer målrettet lystfiskere, journalister og erhvervslivet. Med mere end 4.000 besøgende i Laksens Hus og en stor berøringsflade på Facebook, er Laksens Hus nu kendt som et sted, der er værd at besøge ved Skjern Å.

6. Personale

Det faste personale bestod i 2019 af:

Gert Holdensgaard, administrerende direktør.

Kim Iversen, vandløbsbiolog.

Søren T. Thomassen, produktionsleder.

Søren Larsen, afdelingsleder i Skjern.

Marc Skovby Petersen, fiske- og formidlingsassistent i Skjern.

Janus Lysdal, fiskemester, Randers.

Carsten Staal, fiskemester, Skjern. (fratrådt oktober 2019)

John Andersen, produktionsmedarbejder, Randers.

Martin Hage Larsen, biolog Ph.d., Randers.

Anders Juul Knudsen, Fiskeassistent, Randers.

Mikkel Lodal, lærling, Skjern. (færdiguddannet og fratrådt januar 2019)

Martin Skelmosen, produktionsmedarbejder, Skjern.

Kenny Frost, formidlingskoordinator, Skjern.

Kristian Meier, biolog Ph.d., Randers.

Lene Carlsen, bogholder, Randers.

Philip Brun Pedersen, lærling, Randers. (Tiltrådt september 2019).